មជ្ឈមណ្ឌលអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា
Cambodia Development Center

របាយការណ៍

កិច្ចពិភាក្សាតុមូល ក្រោមប្រធានបទ «ការវាយតម្លៃជុំវិញការចាកចេញពីឋានៈជាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួចរបស់កម្ពុជា»

(ASSESSING THE IMPLICATIONS OF CAMBODIAS LEAST DEVELOPED

ភ្ជាប់ទំនាក់ទំនង៖

ចូលទៅកាន់គេហទំព័រ៖
https://cd-center.org

របាយការណ៍

កិច្ចពិភាក្សាតុមូល ស្ដីពី

«ការវាយតម្លៃជុំវិញការចាកចេញពីឋានៈជាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួចរបស់កម្ពុជា

(Assessing the Implications of Cambodia’s Least Developed Country Graduation)»

ថ្ងៃទី២១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២៤

© រក្សាសិទ្ធិដោយ ម.អ.ក | ២០២៤

តារាងនៃមាតិកា

អំពីមជ្ឈមណ្ឌលអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា ... 4

ទិដ្ឋភាពទូទៅនៃកិច្ចពិភាក្សាតុមូល ... 5

អំពីវាគ្មិនពិភាក្សា និងអ្នកសម្របសម្រួល ... 6

អនុសាសន៍សំខាន់ៗ របស់តួអង្គនៃកិច្ចពិភាក្សាតុមូល ... 7

I. **សុន្ទរកថាបើក** ... 9

II. **សម្រង់ខ្លឹមសារកិច្ចពិភាក្សាតុមូលៈ «ការវាយតម្លៃការចាកចេញពីឋានៈជាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច»** ... 11

ដំណើរការនៃចាកចេញពីឋានៈជាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច ... 11

ដំណើរការចាកចេញពីឋានៈជាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួចរបស់កម្ពុជា ... 12

អត្ថប្រយោជន៍ និងយន្តការគាំទ្រចំពោះកម្ពុជា ... 13

បញ្ហាប្រឈមមកលើកម្ពុជា ក្រោយការចាកចេញពីប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច ... 14

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន ... 15

អនុសាសន៍ ... 17

III. **សុន្ទរកថាបិទ** ... 19

IV. **ឧបសម្ព័ន្ធទី១ៈ របៀបវារៈនៃកម្មវិធីកិច្ចពិភាក្សាតុមូល** ... 21

អំពីមជ្ឈមណ្ឌលអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

មជ្ឈមណ្ឌលអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា
Cambodia Development Center

មជ្ឈមណ្ឌលអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា គឺជាស្ថាប័នស្រាវជ្រាវមិនរកប្រាក់ចំណេញ ដែលមានសកម្មភាពការងារធំៗចំនួន ០៣ រួមមាន៖

១) ការស្រាវជ្រាវ និងការបោះពុម្ពផ្សាយ

២) ការបណ្តុះបណ្តាល និងការផ្សព្វផ្សាយ និង

៣) ការចូលរួមការអភិវឌ្ឍគោលនយោបាយ។

ចក្ខុវិស័យ

មជ្ឈមណ្ឌលអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា មានចក្ខុវិស័យជាស្ថាបនិក៖ “ចូលរួមប្រកបដោយមូលដ្ឋានពិត វិទ្យាសាស្រ្ត និងវិជ្ជាជីវៈ សម្រាប់កម្ពុជាជាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍”។

បេសកកម្ម

មជ្ឈមណ្ឌលអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា ផ្តោតលើការចូលរួមក្នុងការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយនិរន្តរភាព និងសន្តិភាព ជាពិសេសនៅ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា តាមរយៈការស្រាវជ្រាវតាមបែបវិទ្យាសាស្រ្ត ការអភិវឌ្ឍគោលនយោបាយជាតិ និងអន្តរជាតិ និងការកសាងសមត្ថភាពធនធានមនុស្សក្នុងបរិបទនៃសកលភាវូបនីយកម្ម និងតំបន់ស៊ីជម្រៅនាពេលបច្ចុប្បន្ន ព្រមទាំងការកើនឡើងគួរឱ្យកត់សម្គាល់នៃភាពស្មុគស្មាញនៃការអភិវឌ្ឍគោលនយោបាយអន្តរជាតិ។

ទិដ្ឋភាពទូទៅនៃកិច្ចពិភាក្សាតុមូល

“ការចាកចេញពីឋានៈជាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួចរបស់កម្ពុជា”

តាមរយៈការត្រួតពិនិត្យ (Triennial Review) ដោយគណៈកម្មការអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍ ក្នុងឆ្នាំ២០២១ កម្ពុជាត្រូវបានវាយតម្លៃថា អាចចាកចេញពីប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច ជាលើកទី១។ ជាវឌ្ឍនភាព ក្នុងឆ្នាំ២០២៤នេះ កម្ពុជា ទទួលបានជោគជ័យក្នុងការវាយតម្លៃជាលើកទី២និងត្រូវបានគេរំពឹងថាអាចនឹងចាកចេញពីឋានៈប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួចយ៉ាងយូរត្រឹមឆ្នាំ២០២៧ ជាមួយនឹងរយៈពេលអន្តរកាលចន្លោះពី ៣-៥ឆ្នាំ។

ការណ៍នេះ គឺជាព្រឹត្តិការណ៍ដ៏សំខាន់មួយ ដែលបង្ហាញពីសមិទ្ធផលនៃដំណើរការអភិវឌ្ឍ របស់កម្ពុជាក្នុងរយៈពេល ២៥ឆ្នាំ នៃការបន្តការអភិវឌ្ឍ និងកែលម្អ លើគ្រប់វិស័យអាទិភាពនានា។ ការចាកចេញនេះ គឺជាការផ្លាស់ប្តូរមួយ ដែលជាបច្ច័យអវិជ្ជមាន និងវិជ្ជមាន។ ការណ៍នេះមានភាពចាំបាច់សម្រាប់រដ្ឋាភិបាលក្នុងការដាក់ចេញយុទ្ធសាស្ត្រត្រៀមខ្លួន និងកំណែទម្រង់គោលនយោបាយប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ដើម្បីឆ្លើយតបនឹងបញ្ហាប្រឈម និងកាលានុវត្តភាព ជាពិសេសបន្តជំរុញការអភិវឌ្ឍជាតិ ដើម្បីទៅសម្រេចបានចក្ខុវិស័យកម្ពុជាឆ្នាំ២០៣០ និងឆ្នាំ២០៥០។

គោលបំណង

- បង្កើតជាការពិភាក្សា និងផ្លាស់ប្តូរយោបល់ដោយតុល្យភាព គ្រប់ជ្រុងជ្រោយ និងប្រកបដោយបរិយាប័ន្ន ដើម្បី**កំណត់ការងារអាទិភាពសម្រាប់កម្ពុជា** ក្នុងការត្រៀមខ្លួនចាកចេញពីឋានៈជាប្រទេសមានការអភិវឌ្ឍតិចតួច
- **កំណត់ទិសដៅយុទ្ធសាស្ត្រទៅមុខ**សម្រាប់ដំណើរអភិវឌ្ឍន៍របស់ខ្លួន ព្រមទាំងត្រៀមខ្លួនក្នុងការចាប់យកកាលានុវត្តភាព និងឆ្លើយតបទៅនឹងបញ្ហាប្រឈមនានា
- បង្កើតវេទិកាសម្រាប់ចែករំលែកចំណេះ និង**ការសន្ទនារវាងរាជរដ្ឋាភិបាល ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ និងធនាគារខួរក្បាល** ដើម្បីផ្តល់ជាធាតុចូលដល់ដំណើរការបង្កើតគោលនយោបាយ និងអន្តរាគមន៍របស់រាជរដ្ឋាភិបាល។

ភាពចម្រុះនៃ សមាសភាពចូលរួម

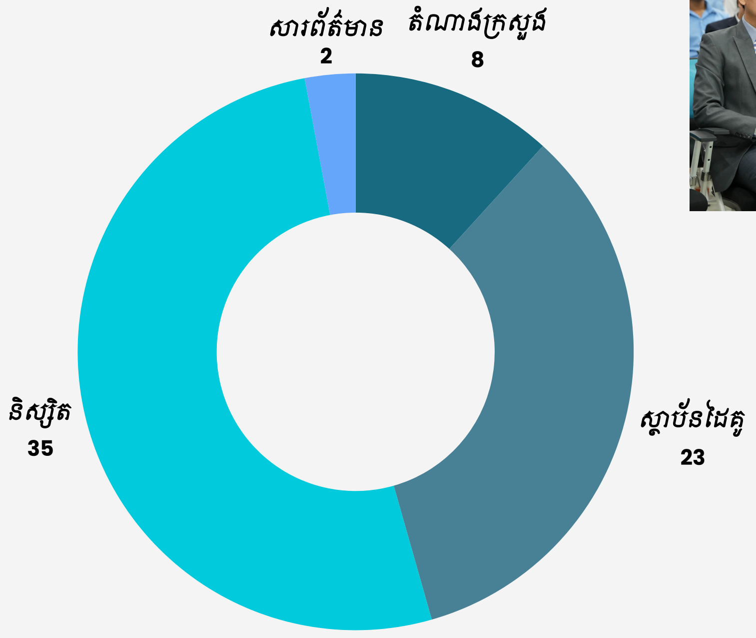

អំពីវាគ្មិនពិភាក្សា និងអ្នកសម្របសម្រួល

លោកសាស្ត្រាចារ្យជំនួយ បណ្ឌិត យន់ គា

អ្នកសម្របសម្រួល

លោកបណ្ឌិត យន់ គា បច្ចុប្បន្ន ជានាយករងវិទ្យាស្ថានសិក្សាអន្តរជាតិ និងគោលនយោបាយសាធារណៈ នៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញ និងជាសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាភិបាលនៃមជ្ឈមណ្ឌលអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា។

ប្រវត្តិសិក្សារបស់**លោកបណ្ឌិត** រួមមានបរិញ្ញាបត្រផ្នែកអប់រំ (TEFL) ពីវិទ្យាស្ថានភាសាបរទេស នៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញ បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់ផ្នែកទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិ និងបណ្ឌិតផ្នែកសិក្សាអន្តរជាតិពីសាកលវិទ្យាល័យ Waseda ប្រទេសជប៉ុន។ លើសពីនេះ **លោកបណ្ឌិត** បានបញ្ចប់ការសិក្សាពីមហាវិទ្យាល័យវេជ្ជសាស្ត្រ នៅសាកលវិទ្យាល័យវិទ្យាសាស្ត្រសុខាភិបាល។ វិស័យស្រាវជ្រាវរបស់**លោកបណ្ឌិត** រួមមានអន្តរភាវូបនីយកម្មនៃការអប់រំឧត្តមសិក្សា ការអភិវឌ្ឍ និងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការលើវិស័យអប់រំអន្តរជាតិ និងសេដ្ឋកិច្ចនយោបាយអន្តរជាតិ។

ឯកឧត្តមបណ្ឌិត គី សេរីវឌ្ឍន៍

អ្នកពិភាក្សា

ឯកឧត្តមបណ្ឌិត គី សេរីវឌ្ឍន៍ ជាប្រធានវិទ្យាស្ថានសិក្សាចិន នៃរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា និងជាសមាជិកមិនអចិន្ត្រៃយ៍នៃក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ច និងសង្គម-វប្បធម៌។ **ឯកឧត្តមបណ្ឌិត** ទទួលបានសញ្ញាប័ត្របណ្ឌិតផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចពីសាកលវិទ្យាល័យជាតិឆាងវ៉ុន នៃសាធារណរដ្ឋកូរ៉េ ក្នុងឆ្នាំ២០១១។ **ឯកឧត្តមបណ្ឌិត** ក៏ត្រូវបានជ្រើសរើសជា Visiting Professor នៅសាកលវិទ្យាល័យជាតិឆាងវ៉ុន ឆ្នាំ២០១២។ **ឯកឧត្តមបណ្ឌិត** ទទួលបានងារជាសាស្ត្រាចារ្យ នៃសាកលវិទ្យាល័យ CamEd Business School ក្នុងឆ្នាំ ២០១៨។ នៅឆ្នាំ២០១៩ **ឯកឧត្តមបណ្ឌិត** គឺជាអ្នកចូលរួមក្នុងការប្រកួតប្រជែងផ្នែកមីក្រូសេដ្ឋកិច្ច (MOC) ដែលត្រូវបានរៀបចំឡើងដោយសាស្ត្រាចារ្យ Michael Porter នៅសាលាពាណិជ្ជកម្ម Harvard សហរដ្ឋអាមេរិក។ **ឯកឧត្តមបណ្ឌិត** មានបទពិសោធន៍បង្រៀនមុខវិជ្ជាសេដ្ឋកិច្ចនៅសាកលវិទ្យាល័យល្បីៗជាច្រើននៅកម្ពុជា។

ចំណាប់អារម្មណ៍ស្រាវជ្រាវចម្បងរបស់ **ឯកឧត្តមបណ្ឌិត** ផ្តោតទៅលើប្រធានបទដូចជា ប្រាក់ឈ្នួលអប្បបរមា និងការប្រកួតប្រជែង ការវិនិយោគ កំណើនសេដ្ឋកិច្ច សមាហរណកម្មសេដ្ឋកិច្ច ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និងពាណិជ្ជកម្ម។ បច្ចុប្បន្ន **ឯកឧត្តមបណ្ឌិត** កំពុងធ្វើការវាយតម្លៃ និងវិភាគលើអន្តរវិស័យនៃសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា។ **ឯកឧត្តមបណ្ឌិត** បានធ្វើការស្រាវជ្រាវជាច្រើននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា បរទេស និងវិទ្យាស្ថានអន្តរជាតិ ដូចជា កាណាដា កូរ៉េ វៀតណាម និងចិន EuroCham Amro និង Jetro។

អ្នកស្រីបណ្ឌិត អ៊ុច ច័ន្ទតារ៉ានី

អ្នកពិភាក្សា

អ្នកស្រីបណ្ឌិត អ៊ុច ច័ន្ទតារ៉ានី ជាសេដ្ឋវិទូនៅការិយាល័យអ្នកសម្របសម្រួលអង្គការសហប្រជាជាតិ និងសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាភិបាលនៃមជ្ឈមណ្ឌលអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា។ **អ្នកស្រីបណ្ឌិត** មានបទពិសោធន៍ការងារជាច្រើនពាក់ព័ន្ធនឹងសេដ្ឋកិច្ច-សង្គម និងការអភិវឌ្ឍ រួមទាំងគោលនយោបាយសេដ្ឋកិច្ច-សង្គម និងគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយចីរភាព (SDGs) ការចាកចេញពីឋានៈប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច ការធ្វើបរិវត្តកម្មសេដ្ឋកិច្ច បដិវត្តន៍ឧស្សាហកម្មទី៤ សមាហរណកម្មសេដ្ឋកិច្ច និងពាណិជ្ជកម្មក្នុងតំបន់។

មុនពេលចូលបម្រើការងារនៅ UNRCO ប្រចាំកម្ពុជា **អ្នកស្រីបណ្ឌិត** ធ្លាប់ជាសេដ្ឋវិទូប្រចាំប្រទេសមីយ៉ាន់ម៉ា កម្ពុជា និងជាសមាជិកក្រុមដឹកជញ្ជូន និងភស្តុភាររបស់ឡាវ ក្រោមកម្មវិធីអាហារូបករណ៍អាស៊ីប៉ាស៊ីហ្វិករបស់ធនាគារពិភពលោក សេដ្ឋវិទូជាតិ នៃកម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍អង្គការសហប្រជាជាតិ (UNDP) ប្រចាំកម្ពុជា, ជាប្រធានផ្នែកស្រាវជ្រាវសេដ្ឋកិច្ច នៃវិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និងស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា (CDRI) និងជាប្រធានកម្មវិធីជាន់ខ្ពស់នៃកិច្ចសហប្រតិបត្តិការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចនៃស្ថានទូតអូស្ត្រាលីប្រចាំកម្ពុជា។

អ្នកស្រីបណ្ឌិត អ៊ុច ច័ន្ទតារ៉ានី ទទួលបានសញ្ញាប័ត្របណ្ឌិតផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ពីសាកលវិទ្យាល័យ Monash នៃប្រទេសអូស្ត្រាលី និងទទួលបានសញ្ញាប័ត្រអនុបណ្ឌិតផ្នែកគោលនយោបាយសាធារណៈ ពីមហាវិទ្យាល័យគោលនយោបាយសាធារណៈ Lee Kuan Yew នៃសាកលវិទ្យាល័យជាតិសិង្ហបុរី។

អនុសាសន៍សំខាន់ៗ របស់តួអង្គនៃកិច្ចពិភាក្សាតុមូល

"

កម្ពុជា បច្ចុប្បន្ន កំពុងស្ថិតលើរបត់ថ្មីមួយ។ រដ្ឋសភាជាតិដែលកើតចេញពីការបោះឆ្នោតប្រកបដោយសេរី ត្រឹមត្រូវ និងយុត្តិធម៌ កាលពីខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២៣ កន្លងទៅ បានបង្កើតរាជរដ្ឋាភិបាលបន្តវេន ដែលពោរពេញទៅដោយសមត្ថភាព ឆន្ទៈខ្ពស់ និងភាពស្វាហាប់ក្នុងការបន្តថែរក្សាសមិទ្ធផលចាស់ និងបង្កើតសមិទ្ធផលថ្មីៗបន្ថែមទៀត។ ដំណើររបស់កម្ពុជា ក្នុងការចាកចេញពីឋានៈជាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួចនេះ គឺជាវិញ្ញាសាជាក់ស្ដែងមួយ ដែលថ្នាក់ដឹកនាំជំនាន់ក្រោយត្រូវខិតខំប្រឹងប្រែងបំពេញបន្ថែមលើសមិទ្ធផល ដែលថ្នាក់ដឹកនាំជំនាន់មុនបានបន្សល់ទុក ដើម្បីសម្រេចបាននូវចក្ខុវិស័យកម្ពុជា២០៣០ និង២០៥០ នាពេលខាងមុខ។

ឯកឧត្តមបណ្ឌិត អ៊ុន ឃាង
រដ្ឋលេខាធិការក្រសួងការបរទេស និងសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ
និងជាសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាភិបាលនៃមជ្ឈមណ្ឌលអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

"

ការដែលកម្ពុជា នឹងចាកចេញពីឋានៈជាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច បានបញ្ជាក់ឱ្យឃើញនូវការដឹកនាំដ៏ឈ្លាសវៃ និងគោលនយោបាយដ៏ត្រឹមត្រូវ ជាពិសេសការអនុវត្តគោលនយោបាយឈ្នះឈ្នះ ដែលនាំមកនូវការបញ្ចប់សង្គ្រាមស៊ីវិល របស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាក្នុងអាណត្តិមុនៗ ដែលដឹកនាំដោយសម្ដេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន និងរាជរដ្ឋាភិបាលថ្មី ដែលដឹកនាំដោយសម្ដេចមហាបវរធិបតី ហ៊ុន ម៉ាណែត។

លោកសាស្ត្រាចារ្យជំនួយ បណ្ឌិត យន់ គា
អនុប្រធានវិទ្យាស្ថានសិក្សាអន្តរជាតិ និងគោលនយោបាយសាធារណៈ និងជាសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាភិបាលនៃមជ្ឈមណ្ឌលអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

មជ្ឈមណ្ឌលអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា
Cambodia Development Center

អនុសាសន៍សំខាន់ៗ របស់តួអង្គនៃកិច្ចពិភាក្សាតុមូល

"វិស័យកសិកម្ម និងវិស័យឧស្សាហកម្ម គឺជាកត្តាដ៏មានឥទ្ធិពលក្នុងការជំរុញសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា។ ប្រសិនបើកម្ពុជាអាចអភិវឌ្ឍវិស័យកសិកម្ម និងអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្មដែលមិនបំពុលបរិស្ថានឱ្យរឹងមាំ និងផ្សារភ្ជាប់វិស័យអាទិភាពទាំងពីរនេះ ដើម្បីជាយន្តការជំរុញវិស័យទេសចរណ៍ នោះកម្ពុជា នឹងក្លាយជាសួនច្បារពិភពលោក។

ឯកឧត្តមបណ្ឌិត គី សេរីវឌ្ឍន៍
ប្រធានវិទ្យាស្ថានសិក្សាចិននៃរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា

"អនុសាសន៍ ៣ចំណុច សម្រាប់ជាការពិចារណា និងគិតគូរបន្ថែមលើដំណើរការនៃការចាកចេញពីឋានៈប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួចរបស់កម្ពុជា៖

១. ពង្រីកការបញ្ជ្រាបការយល់ដឹងក្នុងចំណោមភាគីពាក់ព័ន្ធ ផ្ដោតលើការត្រៀមខ្លួន និងការដាក់ផែនការទទួលយក

២. កិច្ចសហការរវាងបណ្ដាប្រទេសដែលបានចាកចេញពី LDC ដើម្បីចែករំលែកបទពិសោធន៍ ឧត្តមានុវត្តន៍ ព័ត៌មាន និងជំនួយបច្ចេកទេស

៣. ការចូលរួមរបស់ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ តាមរយៈជំនួយហិរញ្ញប្បទាន និងបច្ចេកទេសដើម្បីសម្រួលដល់ការត្រៀមខ្លួន និងសម្របខ្លួនក្រោយចាកចេញ។

លោក សុខន តារាពី
នាយកប្រតិបត្តិនៃមជ្ឈមណ្ឌលអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

I. សុន្ទរកថាបើក

ឯកឧត្តមបណ្ឌិត អ៊ុន យាង
រដ្ឋលេខាធិការក្រសួងការបរទេស និងសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ
និងជាសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាភិបាលនៃមជ្ឈមណ្ឌលអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

១- សូមគោរពៈ

- **បណ្ឌិត យន់ គា**, នាយករង វិទ្យាស្ថានសិក្សាអន្តរជាតិ និងគោលនយោបាយសាធារណៈ
- **បណ្ឌិត អ៊ុច ចាន់ដារ៉ានី**, សេដ្ឋកិច្ចវិទូ ប្រចាំការិយាល័យអង្គការសហប្រជាជាតិកម្ពុជា
- **បណ្ឌិត គី សេរីវឌ្ឍន៍**, ប្រធាន មជ្ឈមណ្ឌលសិក្សាចិននៃរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា
- **ឯកឧត្តម សុខន តារាពី**, នាយករង មជ្ឈមណ្ឌលអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា
- **ព្រមទាំងឯកឧត្តម លោកជំទាវ លោក លោកស្រី ជាភ្ញៀវកិត្តិយស និងក្មួយៗនិស្សិតជាទីមេត្រី!**

២- ថ្ងៃនេះ តាងនាមឱ្យក្រុមប្រឹក្សាភិបាលនៃមជ្ឈមណ្ឌលអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា ខ្ញុំពិតជាមានសេចក្ដីសោមនស្សរីករាយក្រៃលែង ដែលមានឱកាសថ្លែងនៅក្នុងកិច្ចពិភាក្សាតុមូលដ៏មានសារៈសំខាន់នារសៀលនេះ ក្រោមប្រធានបទ **«ការវាយតម្លៃលើការចាកចេញពីឋានៈជាប្រទេសដែលមានការអភិវឌ្ឍតិចតួចរបស់កម្ពុជា»** ក្រោមការផ្តួចផ្តើម និងរៀបចំឡើងដោយមជ្ឈមណ្ឌលអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា។

៣- សារៈសំខាន់នៃកិច្ចពិភាក្សាតុមូលនេះមានបីចំណុច **ទី១ គឺពេលវេលា** (Timing), **ទី២ គឺការត្រៀមខ្លួន** (Preparedness) **និងទី៣ គឺភាពពាក់ព័ន្ធ** (Relevance)។

៤- កត្តាពេលវេលាៈ កម្ពុជា ដើរបានពាក់កណ្ដាលនៃដំណើរឆ្ពោះទៅសម្រេចបានការចាកចេញពីឋានៈជាប្រទេសដែលមានការអភិវឌ្ឍតិចតួចហើយ។ ជាក់ស្ដែង កាលពីថ្ងៃទី៤-៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២៤ ថ្មីៗនេះ គណៈកម្មការគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍របស់អង្គការសហប្រជាជាតិ បានរៀបចំការវាយតម្លៃប្រចាំបីឆ្នាំ ជាលើកទីពីរ។ ជាលទ្ធផលឃើញថា កម្ពុជា ពិតជាពេញលក្ខណៈក្នុងការចាកចេញពីឋានៈជាប្រទេសមានការអភិវឌ្ឍតិចតួច។ ខ្ញុំក៏សូមឆ្លៀតឱកាសនេះ ចូលរួមអបអរសាទរជាមួយរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ក៏ដូចជាភាគីពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ដែលជាតួអង្គដ៏សំខាន់ក្នុងការជំរុញល្បឿនសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា ជាពិសេសត្រលប់មកប្រក្រតីភាពវិញយ៉ាងលឿនក្នុងដំណាក់កាលប្រឈមនឹងវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុដែលបង្កឡើងដោយជំងឺរាតត្បាតសាកលកូវីដ១៩។ ជំហានបន្ទាប់ កម្ពុជានឹងមានរយៈពេលយ៉ាងយូរបីឆ្នាំ ក្នុងការត្រៀមខ្លួន ពោលគឺយ៉ាងយូរនៅត្រឹមឆ្នាំ២០២៧ កម្ពុជានឹងលែងជាប្រទេសមានការអភិវឌ្ឍតិចតួចហើយ។ យ៉ាងណាមិញ ជាមួយនឹងការរំពឹងទុកប្រកបដោយក្តីសង្ឃឹមនេះ ក៏មានលេចឡើងនូវការពិភាក្សាជុំវិញដំណាក់កាលក្រោយពេលដែលកម្ពុជា ចាកចេញពីឋានៈជាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច ថាតើនឹងមានបច្ច័យវិជ្ជមាន និងអវិជ្ជមានអ្វីខ្លះ។ កិច្ចពិភាក្សានារសៀលនេះនឹងផ្ដោតទៅលើបច្ច័យទាំងនេះ។

៥- ការត្រៀមខ្លួនៈ ផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងកត្តាពេលវេលា ការត្រៀមខ្លួនសំដៅទៅលើការ គិតគូរយុទ្ធសាស្ត្រក្នុងការសម្របខ្លួនទៅនឹងបរិបទ និងបរិស្ថានថ្មី ដែលកម្ពុជានឹងត្រូវជួបក្នុងឋានៈថ្មី ដូចជាលក្ខខណ្ឌពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ និងជំនួយអន្តរជាតិ កាលានុវត្តភាពថ្មី ព្រមទាំងបញ្ហាប្រឈមដែលអាចជះផលអវិជ្ជមានទាំងក្នុងអំឡុងពេលត្រៀមខ្លួន (២០២៥-២០២៧) និងអំឡុងពេលអន្តរកាល (Transition) ក្រោយឆ្នាំ២០២៧។ ការរៀបចំគិតគូរពីយុទ្ធសាស្ត្រដែលជាកាតព្វកិច្ចស្នូលរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល។ ប៉ុន្តែនេះ មិនមែនការកាតព្វកិច្ចរបស់តួអង្គរដ្ឋាភិបាលតែឯងនោះទេ។ តួនាទីរបស់ ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ និងធនាគារខួរក្បាល វិស័យឯកជន ព្រមទាំងសាធារណជនទូទៅ ក៏មិនអាចផ្ដាច់ចេញពីដំណាក់កាលដ៏សំខាន់នេះផងដែរ។ ពោល នេះគឺជាដំណើររួមរបស់សង្គមយើងទាំងមូល ដែលតែងត្រូវបាន

ស្គាល់ថាវិធីសាស្ត្រនៃការចូលរួមរបស់សង្គមទាំងមូល (Whole-of-society approach) ដូចដែលកំពុងប្រើប្រាស់នៅក្នុងវេទិកានាសៀលនេះ តាមរយៈការចូលរួមរបស់ភាគីពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ លើសពីស្ថាប័នរដ្ឋាភិបាល។

៦- ភាពពាក់ព័ន្ធ៖ ភាពពាក់ព័ន្ធនៅត្រង់នេះ គឺសំដៅលើភាពពាក់ព័ន្ធនៃកិច្ចពិភាក្សាតុមូល ដែលនឹងចូលរួមផ្តល់ជាធាតុចូល និងអនុសាសន៍ប្រកបដោយអត្ថន័យជូនដល់រាជរដ្ឋាភិបាលសម្រាប់ជាជំនួយដល់ការរៀបចំផែនការយុទ្ធសាស្ត្រនានា ទាំងក្នុងអំឡុងពេលត្រៀមខ្លួន និងអំឡុងពេលអន្តរកាល (Transition) តាមរយៈទស្សនៈ និងការវិភាគរបស់វាគ្មិនទាំងបីរូបជុំវិញប្រធានបទដែលកំពុងទទួលបានការចាប់អារម្មណ៍មួយនេះ។

៧- មើលឃើញពីសារៈសំខាន់នៃប្រធានបទនេះហើយ ទើបមជ្ឈមណ្ឌលអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា បានគិតគូរផ្តួចផ្តើមឱ្យមានកិច្ចពិភាក្សានេះដោយមានការចូលរួមជាធាតុចូលដ៏មានអត្ថន័យ ពីសំណាក់វាគ្មិនទាំងបីរូបដែលសុទ្ធសឹងជាអ្នកជំនាញមកពីវិស័យផ្សេងៗគ្នាដូចជាស្ថាប័នរដ្ឋាភិបាល, ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ និងធនាគារខួរក្បាល ដើម្បីបង្កើតជាការពិភាក្សា និងផ្លាស់ប្តូរយោបល់មួយដែលមានតុល្យភាព (balanced), គ្រប់ជ្រុងជ្រោយ និងប្រកបដោយបរិយាប័ន្ន (inclusive) ដើម្បីកំណត់ពីការងារអាទិភាពសម្រាប់កម្ពុជា ក្នុងការត្រៀមខ្លួនចាកចេញពីឋានៈជាប្រទេសមានការអភិវឌ្ឍតិចតួច, កំណត់ទិសដៅយុទ្ធសាស្ត្រទៅមុខសម្រាប់ដំណើរអភិវឌ្ឍន៍របស់ខ្លួន ព្រមទាំងត្រៀមខ្លួនក្នុងការចាប់យកកាលានុវត្តភាព និងឆ្លើយតបទៅនឹងបញ្ហាប្រឈមនានា។

ឯកឧត្តម លោកជំទាវ លោក លោកស្រី និងក្មួយៗទាំងអស់!

៨- ជាការពិតណាស់ កម្ពុជា ត្រូវបានទទួលស្គាល់ដោយគណៈកម្មាធិការគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍ នៃអង្គការសហប្រជាជាតិ ថាបានបំពេញលក្ខន្តិកៈគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការចាកចេញពីឋានៈជាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច ជាលើកដំបូងនៅឆ្នាំ២០២១ ពោលគឺ៦ឆ្នាំបន្ទាប់ពីកម្ពុជា បានចាកចេញពីឋានៈជាប្រទេសដែលមានចំណូលទាប។

៩- ត្រង់ចំណុចនេះ ខ្ញុំសូមទាញចំណាប់អារម្មណ៍ឯកឧត្តម លោកជំទាវ លោក លោកស្រី និងក្មួយៗ អំពីភាពខុសគ្នារវាងឋានៈជាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច និងឋានៈជាប្រទេសដែលមានចំណូលទាប។ ថ្វីត្បិតតែអ្នកបង្កើតគោលនយោបាយ អ្នកវិទ្យាសាស្ត្រសង្គម រួមទាំងសេដ្ឋកិច្ចវិទូ អង្គការអន្តរជាតិ ដូចជា UN, WB, IMF, OECD និយមប្រើពាក្យទាំងពីរ ដើម្បីសំដៅលើប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ប៉ុន្តែសូចនាករដែលប្រើសម្រាប់ការចាត់ថ្នាក់នៃប្រភេទទាំងពីរនេះ គឺមានលក្ខណៈខុសគ្នា។

១០- ជាក់ស្តែង ចំណាត់ថ្នាក់ប្រទេសដែលមានចំណូលទាប ចំណូលមធ្យម ឬចំណូលខ្ពស់ គឺផ្អែកលើចំណូលជាតិសរុប (GNI) ដែលចំណាត់ថ្នាក់នេះត្រូវបានបង្កើតដោយធនាគារពិភពលោក ដើម្បីវាស់វែងកម្រិតនៃការអភិវឌ្ឍរបស់ប្រទេសនីមួយៗ។ ចំណែកចំណាត់ថ្នាក់សម្រាប់ប្រទេសមានការអភិវឌ្ឍតិចតួចវិញ គឺផ្អែកលើកត្តាចំនួន៣៖ ចំណូលជាតិសរុបក្នុងប្រជាជនម្នាក់ (GNI per capita), ការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស (Human Assets), និងភាពងាយរងគ្រោះផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច និងបរិស្ថាន (Economic and Environmental Vulnerability)។ ប៉ុន្តែ ខ្ញុំសូមមិនលម្អិតទៅលើសូចនាករសម្រាប់កំណត់លើការវាស់វែងនីមួយៗនោះទេ គឺគ្រាន់តែចង់បញ្ជាក់កុំឱ្យមានការភ័ន្តច្រលំថាកម្ពុជាបានចាកចេញពីប្រទេសមានចំណូលទាបកាលពីឆ្នាំ២០១៥ រួចទៅហើយ ហេតុអ្វីបានជាថ្ងៃនេះយើងនិយាយអំពីការត្រៀមខ្លួនក្នុងការចាកចេញពីឋានៈជាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច ទៅវិញ។ ខ្ញុំសង្ឃឹមថា បន្ទាប់ពីបានចូលរួមក្នុងកិច្ចពិភាក្សាថ្ងៃនេះ អ្នកដែលមានវត្តមានក្នុងថ្ងៃនេះ ជាពិសេសក្មួយៗជានិស្សិត ចាប់ពីថ្ងៃនេះទៅនឹងលែងមានការយល់ច្រលំទៅលើការចាត់ថ្នាក់ទាំងពីរប្រភេទនេះទៀត។

អង្គពិធីជាទីគោរព!

១១- ប្រទេសកម្ពុជានាពេលបច្ចុប្បន្ន កំពុងស្ថិតក្នុងរបត់ថ្មីមួយ។ រដ្ឋសភាដែលកើតចេញពីលទ្ធផលនៃការបោះឆ្នោតដោយសេរី និងយុត្តិធម៌ កាលពីខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២៣ កន្លងទៅ បានបង្កើតរដ្ឋាភិបាលដែលជាអន្តរកាលនៃអ្នកបន្តវេន ពោរពេញទៅដោយសមត្ថភាព ឆន្ទៈ និងភាពស្វាហាប់ក្នុងការបន្តនូវសមិទ្ធផលចាស់ និងបង្កើនសមិទ្ធផលថ្មី។

ដំណើររបស់កម្ពុជា ក្នុងការចាកចេញពីឋានៈជាប្រទេសមានការអភិវឌ្ឍតិចតួចនេះ គឺជាវិវត្តជាក់ស្តែង ដែលថ្នាក់ដឹកនាំជំនាន់ក្រោយត្រូវខិតខំប្រឹងប្រែងបំពេញបន្ថែមលើសមិទ្ធផលដែលថ្នាក់ដឹកនាំជំនាន់មុនបានកសាង។

១២- **ការចាកចេញពីឋានៈជាប្រទេសមានការអភិវឌ្ឍតិចតួចនាពេលខាងមុខនេះ គឺជាដំណើរទៅមុខមួយជំហានទៀត ឆ្ពោះទៅសម្រេចបានចក្ខុវិស័យ២០៣០ និង២០៥០ របស់កម្ពុជា។**

១៣- បន្ទាប់ពីទទួលបានលទ្ធផលជោគជ័យពីការវាយតម្លៃប្រចាំបីឆ្នាំជាលើកទីពីរ (2nd Triennial Review) កាលពីដើមខែមីនា កម្ពុជានឹងកំណត់អាទិភាពទិសដៅទៅមុខសម្រាប់ខ្លួនឯង។ ជាការពិតណាស់ ប្រមុខរាជរដ្ឋាភិបាលគឺជាអ្នកជួរមុខក្នុងការដឹកនាំ ប៉ុន្តែភាពជោគជ័យពេញលេញតម្រូវឱ្យមានការចូលរួមរបស់ភាគីពាក់ព័ន្ធសំខាន់ៗ ដូចជា ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ ស្ថាប័ននិងវិទ្យាស្ថានសិក្សាស្រាវជ្រាវ និងវិស័យឯកជន។ វេទិកានេះគឺជាសក្ខីភាពឆ្លុះបញ្ចាំងពីការចូលរួមរបស់ភាគីពាក់ព័ន្ធ។ ចំពោះថាតើអ្វីគួរតែជាទិសដៅទៅមុខសម្រាប់កម្ពុជានៅក្នុងពេលនេះ ខ្ញុំនឹងប្រគល់វេទិកាជូនវាគ្មិនទាំងបីរូប ធ្វើការបកស្រាយជូននាពេលបន្តិចទៀត។

១៤- មុននឹងបញ្ចប់ ខ្ញុំសូមអនុញ្ញាតថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅចំពោះវត្តមាន ឯកឧត្តម លោកជំទាវ លោក លោកស្រី សិស្សនិស្សិត និងភ្ញៀវកិត្តិយសទាំងអស់ ដែលបានអញ្ជើញចូលរួមកិច្ចពិភាក្សាតុមូលនាសៀលនេះ ហើយខ្ញុំក៏សូមលើកទឹកចិត្តឱ្យមានការចូលរួមឱ្យបានផុលផុស នៅក្នុងវគ្គសំណួរ និងចម្លើយ ពីព្រោះគោលបំណងរបស់យើងថ្ងៃនេះ គឺមិនមែនសួរ ឆ្លើយទេ គឺចង់ជំរុញឱ្យមានការចូលរួមមតិយោបល់ពីគ្រប់មជ្ឈដ្ឋាន ទើបបានជាយើងរៀបចំជាទម្រង់កិច្ចពិភាក្សាបែបនេះ។

ខ្ញុំសូមប្រកាសបើក កិច្ចពិភាក្សាតុមូល ស្តីពី **«ការវាយតម្លៃលើការចាកចេញពីឋានៈជាប្រទេសដែលមានការអភិវឌ្ឍតិចតួចរបស់កម្ពុជា»** ចាប់ពីពេលនេះតទៅ។

សូមអរគុណ!

II. សម្រង់ខ្លឹមសារកិច្ចពិភាក្សាតុមូល៖ «ការវាយតម្លៃការចាកចេញពីឋានៈជាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច»

❖ ដំណើរការនៃចាកចេញពីឋានៈជាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច

យោងតាមអង្គការសហប្រជាជាតិ ប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច (LDCs) ត្រូវបានកំណត់ថាជាប្រទេសដែលមានប្រាក់ចំណូលទាប ងាយរងគ្រោះដោយសារការប៉ះទង្គិចផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច និងបរិស្ថាន និងមានធនធានមនុស្សមិនគ្រប់គ្រាន់។ បន្ទាប់ពីការចាកចេញពីចំណាត់ថ្នាក់របស់ប្រទេសប៊ូតាន នៅឆ្នាំ២០២៣ បច្ចុប្បន្នមានប្រទេសចំនួន ៤៥ ជាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច ដែលប្រទេសទាំងនោះ មានចំនួនប្រជាជនប្រហែល មួយពាន់លាននាក់ ប៉ុន្តែផលិតផលក្នុងស្រុកសរុបរបស់ពិភពលោក មានចំនួនតិចជាង ២% និងពាណិជ្ជកម្មកសល គឺតិចជាង ១%។

ក្នុងការចាត់ថ្នាក់ជាប្រទេសឋានៈជាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច គណៈកម្មាធិការគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍នៃក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមកិច្ច នៃអង្គការសហប្រជាជាតិ ធ្វើការពិនិត្យលើលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យចំនួន ៣៖ ១) ប្រាក់ចំណូលជាតិសរុបសម្រាប់ប្រជាជនម្នាក់ (GNI Per Capita), ធនធានមនុស្ស (Human Asset Index) និងភាពងាយរងគ្រោះខាងសេដ្ឋកិច្ច និងបរិស្ថាន (Environmental Vulnerability Index)។

ដើម្បីចាកចេញពីឋានៈប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច ប្រទេសនីមួយៗ ត្រូវបំពេញតាមលក្ខខណ្ឌទាំង ៣ ឬយ៉ាងតិចចំនួន ២ ក្នុងចំណោមលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យទាំង ៣ ឬសម្រេចឱ្យបានទ្វេដងនៃលក្ខខណ្ឌវិនិច្ឆ័យនៃប្រាក់ចំណូលជាតិសរុបសម្រាប់ប្រជាជនម្នាក់ ក្នុងការវាយតម្លៃជាប្រៀងរាលបីឆ្នាំម្តង។ ទោះបីជាការវាយតម្លៃថាជាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច ត្រូវបានវាយតម្លៃ ១ដង និងចូលជាធរមានភ្លាម ការចាកចេញមានរយៈពេលអន្តរកាល ៣ឆ្នាំ ដែលក្នុងរយៈពេលអន្តរកាលនោះ អង្គការសហប្រជាជាតិ ផ្តល់ការគាំទ្រលើការចាកចេញ តាមរយៈការបង្កើត «**យុទ្ធសាស្ត្រត្រៀមខ្លួនចាកចេញដោយរលូន**» ជាយន្តការឆ្លើយតប និងដោះស្រាយបញ្ហាប្រឈមដែលអាចកើតមានឡើង និងទាញយកអត្ថប្រយោជន៍ពីកាលានុវត្តភាពថ្មី ក្នុងអំឡុងរយៈពេលអន្តរកាល។

ការចាកចេញពីចំណាត់ថ្នាក់ប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច គឺជាដំណើរការដែលមានច្រើនដំណាក់កាល និងមានរយៈពេលវែង។ ដំណើរការនេះ តម្រូវឱ្យមានការចូលរួមពីភាគីពាក់ព័ន្ធជាច្រើន ជាពិសេសរដ្ឋាភិបាល ដែលជាម្ចាស់ប្រទេស និងជាតួអង្គសំខាន់ក្នុងការដាក់ចេញ និងអនុវត្តគោលនយោបាយ និងស្ថាប័នដៃគូអន្តរជាតិដែលជាអ្នកផ្តល់ការគាំទ្រលើទិដ្ឋភាពបច្ចេកទេស និងហិរញ្ញវត្ថុនានា។ នៅក្នុងដំណើរការចាកចេញពីចំណាត់ថ្នាក់ប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច គឺជាការវាយតម្លៃឯករាជ្យរបស់គណៈកម្មាធិការគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍ ដែលមិនតម្រូវឱ្យមានការសុំការអនុញ្ញាតពីរដ្ឋាភិបាល ប៉ុន្តែនៅក្នុងនីតិវិធីនៃការចាកចេញ គឺមានការធ្វើការពិភាក្សាពិគ្រោះយោបល់ យ៉ាងល្អិតល្អន់ និងគ្រប់ជ្រុងជ្រោយរវាងរដ្ឋាភិបាល និងអង្គការដៃគូអន្តរជាតិ ដើម្បីធានាថាទស្សនវិស័យ សំណូមពរ និងធាតុចូលពីភាគីរដ្ឋាភិបាល ត្រូវបានពិចារណា នៅក្នុងដំណើរការចាកចេញនេះ។ ជាឧទាហរណ៍ជាក់ស្តែង គួរបញ្ជាក់ផងដែរថា នៅក្នុងដំណើរការនៃការវាយតម្លៃសម្រាប់ការចាកចេញពីចំណាត់ថ្នាក់ប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួចនេះ បណ្តាប្រទេស LDC ឆ្លងកាត់ការវាយតម្លៃដោយស្មើភាព និងយុត្តិធម៌ ជាមួយនឹងការអនុវត្តនីតិវិធីប្រកបដោយភាពបត់បែន ជាពិសេសសម្រាប់ប្រទេសដែលឈានដល់កម្រិតនៃការចាកចេញ ដើម្បីធានាបាននូវការចាកចេញប្រកបដោយភាពរលូន និងប្រាកដថា ប្រទេសទាំងនោះមិនវិលត្រឡប់មកក្នុងកម្រិតអភិវឌ្ឍន៍តិចតួចវិញម្តងទៀត។

❖ ដំណើរការចាកចេញពីឋានៈជាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួចរបស់កម្ពុជា

ការវាយតម្លៃបឋមរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិសម្រាប់ការពិនិត្យឡើងវិញរយៈពេលបីឆ្នាំ ក្នុងឆ្នាំ២០២៤ បានផ្តល់សញ្ញាវិជ្ជមានដល់កម្ពុជាក្នុងការចាកចេញពីប្រទេសអភិវឌ្ឍតិចតួច ក្នុងរយៈពេលអន្តរកាល ៥ឆ្នាំ ជាមួយនឹង ប្រាក់ចំណូលជាតិសរុបសម្រាប់មនុស្សម្នាក់ៗ ចំនួន ១.៥៩០ដុល្លារ លើសពីកម្រិតដែលបានកំណត់ត្រឹមតែ ១.៣០៦ដុល្លារ។ កម្ពុជា ក៏ទទួលបានពិន្ទុល្អចំនួន ៧៧,៨ លើសន្ទស្សន៍ទ្រព្យសម្បត្តិ (HAI) ដែលលើសពីកម្រិត ៦៦ ឬខ្ពស់ជាងនេះ ព្រមទាំងវឌ្ឍនភាពល្អក្នុងសន្ទស្សន៍សេដ្ឋកិច្ច និងបរិស្ថាន (EVI) ផងដែរជាមួយនឹងពិន្ទុ ២៤,១។ (សូមមើលតារាង ទី១)[1]

[1] United Nations. (2024). *Committee for Development Policy Report on the twenty-sixth session (4–8 March 2024): Economic and Social Council.* Official Records, 2024 Supplement No. 13

តារាងទី១៖ ទស្សនវិស័យនៃការចាកចេញពី LDC របស់កម្ពុជា (២០០៩-២០២៤)

ឆ្នាំនៃការវាយតម្លៃ		២០០៩	២០១២	២០១៥	២០១៨	២០២១	២០២៤
ចំណូលជាតិសរុបក្នុងប្រជាជនម្នាក់ (GNI) (ដុល្លារអាមេរិក)		១.០៨៦	១.១៩០	១.២៤២	១.២៣០	១.២២២	១.៣០៦
ចំណូលសរុបរបស់ប្រជាជនកម្ពុជា (ដុល្លារអាមេរិក)		៤៩០	៧០៧	៨៥២	១.៩៧៥	១.៣៧៧	១.៥៩០
ប្រៀបធៀបនឹងកម្រិត		-៥៩៦	-៤៨៣	-៣៩០	-១៥៥	+១៥៥	+២៨៤
		មិនជាប់	*មិនជាប់*	*មិនជាប់*	*មិនជាប់*	***ជាប់***	***ជាប់***
ការអភិវឌ្ឍន៍ធនធានមនុស្ស		៦៦	៦៦	៦៦	៦៦	៦៦	៦៦
HAI របស់កម្ពុជា		៥៨	៥៨	៦៧	៦៩	៧៤,៣	៧៧,៨
ប្រៀបធៀបនឹងកម្រិត		-៨	-៨	+១	+៣	+៨,៣	+១១,៨
		មិនជាប់	*មិនជាប់*	*មិនជាប់*	*មិនជាប់*	***ជាប់***	***ជាប់***
ភាពងាយរងគ្រោះផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច និងបរិស្ថាន		៣៨	៣២	៣២	៣២	៣២	៣២
EVI របស់កម្ពុជា		៥៦	៥០	៣៨	៣៥	៣០,៦	២៤,១
ប្រៀបធៀបនឹងកម្រិត		-១៨	-១៨	-៦	-៣	+២,៦	+៧,៩
		មិនជាប់	*មិនជាប់*	*មិនជាប់*	*មិនជាប់*	***ជាប់***	***ជាប់***

❖ អត្ថប្រយោជន៍ និងយន្តការគាំទ្រចំពោះកម្ពុជា

ចាប់តាំងពីការដាក់បញ្ចូលក្នុងការចាត់ថ្នាក់ជាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួចក្នុងឆ្នាំ១៩៩១ កម្ពុជា ទទួលបានការគាំទ្រ តាមរយៈវិធានការគាំទ្រផ្នែកបច្ចេកទេស និងហិរញ្ញវត្ថុផ្សេងៗ ដែលជាអត្ថប្រយោជន៍ដ៏សំខាន់ ពីដៃគូសហប្រតិបត្តិការទ្វេភាគី អង្គការពហុភាគី ដូចជាអង្គការពាណិជ្ជកម្មពិភពលោក អង្គការសហប្រជាជាតិ ធនាគារពិភពលោក ធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ី និងបណ្តាស្ថាប័នអន្តរជាតិនានា។

ក្នុងទិដ្ឋភាពពាណិជ្ជកម្ម ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ បានផ្តល់ការគាំទ្រដល់កម្ពុជា ដើម្បីជំរុញភាពប្រកួតប្រជែង និងធ្វើសមាហរណកម្មទៅក្នុងទីផ្សារអន្តរជាតិ តាមរយៈផ្តល់ការអនុគ្រោះពន្ធពាណិជ្ជកម្ម។ សហភាពអឺរ៉ុប គឺជាដៃគូដ៏សំខាន់ ដែលបានគាំទ្រកម្ពុជា ក្នុងទិដ្ឋភាពពាណិជ្ជកម្ម។ ការគាំទ្រទាំងនោះរួមមាន ប្រព័ន្ធអនុគ្រោះពន្ធទំនិញគ្រប់ប្រភេទលើកលែងតែអាវុធ (Everything but Arms/EBA) ដែលបានផ្តល់ការអនុគ្រោះពន្ធ និងការកំណត់កូតាសមសម្រាប់គ្រប់ការនាំចូលផលិតផលពីកម្ពុជា និងបណ្តាប្រទេស LDC ដទៃទៀត ដោយលើកលែងតែគ្រឿងសព្វាវុធ។

ក្នុងនាមជាប្រទេសហត្ថលេខី កម្ពុជាបានទទួលអត្ថប្រយោជន៍ពីការជំរុញកិច្ចសម្រួលពាណិជ្ជកម្ម តាមរយៈកិច្ចព្រមព្រៀង ស្ដីពីការជំរុញពាណិជ្ជកម្មរបស់អង្គការពាណិជ្ជកម្មពិភពលោក។ អាមេរិក គឺជាទីផ្សារដ៏សំខាន់មួយរបស់កម្ពុជា តាមរយៈពាណិជ្ជកម្មទ្វេភាគី ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌប្រព័ន្ធអនុគ្រោះពន្ធទូទៅ (Generalized System of Preferences) ដែលផ្ដល់ការអនុគ្រោះពន្ធ និងការកំណត់ចំនួនកូតាស្មើៗគ្នាលើមុខទំនិញជាក់លាក់ សម្រាប់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ នាំចេញផលិតផលមកកាន់ទីផ្សារអាមេរិក។

បន្ថែមពីលើនេះ កម្ពុជា ទទួលបានការគាំទ្រជាច្រើន តាមរយៈវិធានការពិសេសអន្តរជាតិ ពិសេសក្នុងផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ហិរញ្ញប្បទានសហប្រតិបត្តិការ និងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការបច្ចេកទេស។ ភាពអនុគ្រោះក្នុងផ្នែកពាណិជ្ជកម្មក្នុងក្របខ័ណ្ឌអន្តរជាតិនេះ ត្រូវបានផ្ដល់តាមរយៈកិច្ចព្រមព្រៀងពាណិជ្ជកម្មពាក់ព័ន្ធនឹងកម្មសិទ្ធិបញ្ញា (Trade Related Aspects of Intellectual Property Right) និងកិច្ចព្រមព្រៀង ស្ដីពីវិធានការសម្រាប់ការវិនិយោគ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងពាណិជ្ជកម្ម (Agreement on Trade-Related Investment Measures)។ កម្ពុជា ក៏ទទួលបានការគាំទ្រ តាមរយៈផែនការសកម្មភាពសម្រាប់ប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច (LDC Programme of Action) ដែលបានអនុម័តក្នុងឆ្នាំ២០១១ ដែលផ្ដោតសំខាន់លើការពង្រឹងសមត្ថភាពផ្នែកផលិតកម្ម និងកំណែទម្រង់រចនាសម្ព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ច រួមមានការអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវន្ត ការអភិវឌ្ឍមូលធនមនុស្ស និងមូលធនសង្គម។

- **បញ្ហាប្រឈមមកលើកម្ពុជា ក្រោយការចាកចេញពីប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច**[2]

នៅពេលចាកចេញពីឋានៈជាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច កម្ពុជា ប្រឈមនឹងការបាត់បង់ការទទួលផលពីការនាំចេញមិនយកពន្ធ និងមិនកំណត់កូតា (Duty-Free, Quota-Free) ដែលនឹងជះឥទ្ធិពលដល់ការនាំចេញសម្លៀកបំពាក់។ បន្ទាប់ពីការចាកចេញ ប្រព័ន្ធអនុគ្រោះពន្ធទូទៅ នឹងត្រូវផ្លាស់ប្ដូរទៅជាប្រព័ន្ធមួយផ្សេង ដែលមានលក្ខណៈប្រហាក់ប្រហែលនឹងប្រព័ន្ធ GSPs ដែលកំពុងអនុវត្តនៅបណ្ដាប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍។ ប្រព័ន្ធ GSP+ ផ្ដល់ភាពអនុគ្រោះស្រដៀងនឹងប្រព័ន្ធ EBA ដែរ ប៉ុន្តែតម្រូវឱ្យប្រទេសទទួលផល ចុះហត្ថលេខាលើការប្ដេជ្ញាលើកកម្ពស់សិទ្ធិមនុស្ស និងបទដ្ឋានការងារ។ ម្យ៉ាងវិញ កម្ពុជានឹងប្រឈមមុខនឹងការបាត់បង់ការអនុគ្រោះពាណិជ្ជកម្ម។ សម្រាប់ការនាំចេញសម្លៀកបំពាក់ វាយនភ័ណ្ឌ ស្បែកជើង និងទំនិញធ្វើដំណើរ ពន្ធជាមធ្យមកើនឡើងពី 0% ដល់ ៨,៨% ក្រោម EBA និង GSP+ របស់សហភាពអឺរ៉ុប និង១១,៥% ក្រោមអត្រាពន្ធគយនាំចូលសម្រាប់ប្រជាជាតិដែលទទួលបានការអនុគ្រោះបំផុត (Most-favoured-Nation)។ សម្រាប់ការនាំចេញកង់ និងទោចក្រយានយន្តផ្សេងៗ ពន្ធនឹងកើនដល់ ១០,១% ក្រោម GSP និង ១៤,៥% ក្រោម MFN។ ចំណែកការនាំចេញរបស់កម្ពុជាទៅកាន់ប្រទេសកាណាដា ក្រោយការចាកចេញពីឋានៈជា LDC ប្រឈមនឹងការដំឡើងពន្ធរហូតដល់ ១៦,១% ក្រោម GSP/GPT និង ១៦,៤% ក្រោមអត្រា MFN សម្រាប់សម្លៀកបំពាក់ វាយនភណ្ឌ

[2] ទិន្នន័យនៅក្នុងផ្នែកនេះ ដកស្រង់ចេញពីប្រសាសន៍របស់វាគ្មិន និងជាការដកស្រង់ពីរបាយការណ៍ UNDP's draft report on Cambodia's graduation from LDC status – Preparedness and Smooth Transition Strategy (Sep 2023).

ស្បែកជើង និងទំនិញធ្វើដំណើរ និងពន្ធទៅលើការនាំចេញកង់ចំនួន ៨,៥% ក្រោម GSP និង ១៣,០% ក្រោម MFN។

ការនាំចេញរបស់កម្ពុជា នឹងត្រូវគោរពតាមវិធានដើមកំណើតទំនិញដ៏តឹងរ៉ឹងសម្រាប់ការនាំចេញ ទៅកាន់ទីផ្សារសហភាពអឺរ៉ុប និងចក្រភពអង់គ្លេស ដូចជាការផ្លាស់ប្តូរពីរដង (Double transformation) សម្រាប់វាយនភណ្ឌ និងសម្លៀកបំពាក់ និងតម្លៃបន្ថែមក្នុងស្រុកអប្បបរមា ៥០% សម្រាប់ទំនិញផ្សេងៗ ជាជាងការបំប្លែងតែមួយ និងតម្លៃបន្ថែមអប្បបរមា ៣០%។ ប្រទេសដែលចាកចេញពីឋានៈជាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច ជាគោលការណ៍ អាចអនុវត្តចំពោះការរៀបចំពិសេសរបស់សហភាពអឺរ៉ុប សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាព និងអភិបាលកិច្ចល្អ (GSP+) ដែលផ្តល់នូវការចូលប្រើប្រាស់ដោយឥតគិតថ្លៃដល់ ៦៦% នៃបន្ទាត់ពន្ធរបស់សហភាពអឺរ៉ុប (បន្ថែមពីលើពន្ធ MFN សូន្យ)។ ប្រសិនបើកម្ពុជា មិនមានគ្រប់លក្ខខណ្ឌក្នុងការទទួលផលពី GSP+ និងមិនមានការចរចាបន្ថែមទៅប្រព័ន្ធនេះ ផលិតផលរបស់កម្ពុជា នាំចូលទៅក្នុងទីផ្សារសហភាពអឺរ៉ុប នឹងចូលក្នុងលក្ខខណ្ឌ GSP ឬ MFN ធម្មតា។ កម្ពុជា ក៏នឹងតម្រូវឱ្យប្រកាន់ខ្ជាប់នូវវិធានដើមកំណើតទំនិញដ៏តឹងរ៉ឹងបន្ថែម ជាមួយនឹងការនាំចូលមានកម្រិតតិចជាង ៤០% ផ្ទុយទៅនឹង ៦០% សម្រាប់ LDCs សម្រាប់ទីផ្សារកាណាដា។ ផលិតផលដែលមិនអនុលោមតាមវិធានដើមកំណើតទំនិញ នឹងត្រូវស្ថិតនៅក្រោមអត្រាពន្ធ MFN កំណត់ដោយប្រទេសកាណាដា។

សេចក្ដីសន្និដ្ឋាន

ដំណើរការចាកចេញពីឋានៈជាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច ជាជំហានចាំបាច់ ក្នុងការឈានទៅសម្រេចបាន ចក្ខុវិស័យអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា ឆ្នាំ២០៣០ និង២០៥០

ការចាកចេញពីប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច គឺជាសមិទ្ធផលដ៏គួរឱ្យកោតសរសើរមួយនៃការអភិវឌ្ឍរបស់កម្ពុជា។ ការណ៍នេះ បង្ហាញពីការដាក់ចេញគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច-សង្គម ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និងប្រសិទ្ធផល ដែលនាំមកនូវការសម្រេចបានកំណើនប្រចាំឆ្នាំ ៧%, ភាពរីកចម្រើននៃសង្គមកម្ពុជាដ៏រស់រវើក និងទំនើប ជាពិសេសការលើកកម្ពស់សុខុមាលភាពរបស់ប្រជាជន។ រាជរដ្ឋាភិបាលនីតិកាលទី៧ នៃរដ្ឋសភា បានដាក់ចេញយុទ្ធសាស្ត្របញ្ចកោណ-ដំណាក់កាលទី១ ដើម្បីកសាងមូលដ្ឋានគ្រឹះដ៏រឹងមាំរបស់កម្ពុជា ក្នុងការសម្រេចបានចក្ខុវិស័យកម្ពុជាជាឋានៈ**ប្រទេសមានប្រាក់ចំណូលកម្រិតខ្ពស់ ឆ្នាំ២០៥០**។ បន្ថែមពីលើយុទ្ធសាស្ត្របញ្ចកោណ រាជរដ្ឋាភិបាល បាននិងកំពុងរៀបចំ ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិឆ្នាំ២០២៤-២០២៨ ដែលនឹងជាយន្តការមួយ ដើម្បីជំរុញការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្របញ្ចកោណ-ដំណាក់កាលទី១ និងការអភិវឌ្ឍជាតិលើគ្រប់វិស័យនៃអាទិភាពនានាក្នុងស្មារតីនៃការថែរក្សាសមិទ្ធផលចាស់ និងបង្កើនសមិទ្ធផលថ្មីបន្ថែម។

អនុសាសន៍ ទី១ កម្ពុជា អាចប្រែក្លាយបញ្ហាទៅជាឱកាស បើទោះបីជាបាត់បង់ EBA ជំនួយមួយចំនួន និងប្រព័ន្ធអនុគ្រោះពន្ធ ការនាំចេញនៅតែបន្ត ចំណែកឯរោងចក្រក៏នៅមាន។ ដូច្នេះ កម្ពុជាអាចប្រែក្លាយបញ្ហានេះ ទៅជាឱកាសដោយការធ្វើនវានុវត្តន៍ផលិតភាព និងការនាំចេញ។

អនុសាសន៍ ទី២ ធ្វើពិពិធកម្មសេដ្ឋកិច្ច និងបង្កើនភាពប្រកួតប្រជែង ដែលជាមូលដ្ឋាននៃការគាំទ្រកំណើន ប្រកបដោយចីរភាព និងភាពធន់ តាមរយៈការអភិវឌ្ឍវិស័យគន្លឹះ និងការបន្តបង្កើតប្រភពថ្មីនៃទីផ្សារ និងប្រភពថ្មីនៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ច។

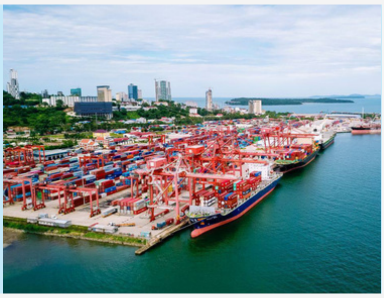

អនុសាសន៍ ទី៣ ការអភិវឌ្ឍមូលធនមនុស្ស ជាកត្តាសំខាន់ដែលរួមចំណែកដល់ការអភិវឌ្ឍជាតិ និងកំណើនសេដ្ឋកិច្ច សំដៅធានាបាននូវចីរភាពកំណើនរយៈពេលវែង។

❖ អនុសាសន៍

ការចាកចេញពីប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច គឺជាសមិទ្ធផលដ៏គួរឱ្យកោតសរសើរមួយនៃវឌ្ឍនភាពនៃការអភិវឌ្ឍរបស់កម្ពុជា។ ការណ៍នេះ បង្ហាញពីការដាក់ចេញគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច-សង្គម ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និងប្រសិទ្ធផល ដែលនាំមកនូវការសម្រេចបានកំណើនប្រចាំឆ្នាំក្នុងរង្វង់ ៧%, ភាពរីកចម្រើននៃសង្គមកម្ពុជាដ៏រស់រវើក និងទំនើប ជាពិសេសការលើកកម្ពស់សុខុមាលភាពរបស់ប្រជាជន។ បន្ថែមពីនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលនីតិកាលទី៧ នៃរដ្ឋសភា បានដាក់ចេញយុទ្ធសាស្ត្របញ្ចកោណ-ដំណាក់កាលទី១ ដើម្បីកសាងមូលដ្ឋានគ្រឹះដ៏រឹងមាំរបស់កម្ពុជា ក្នុងការឈានទៅសម្រេចបាន ចក្ខុវិស័យកម្ពុជា ជាឋានៈប្រទេសមានប្រាក់ចំណូលកម្រិតខ្ពស់ ឆ្នាំ២០៥០។ បន្ថែមពីលើយុទ្ធសាស្ត្របញ្ចកោណ-ដំណាក់កាលទី១ រាជរដ្ឋាភិបាល បាននិងកំពុងរៀបចំផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ ឆ្នាំ២០២៤-២០២៨ ដែលនឹងជាយន្តការមួយ ដើម្បីជំរុញការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្របញ្ចកោណ-ដំណាក់កាលទី១ និងការអភិវឌ្ឍជាតិគ្រប់វិស័យអាទិភាព ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និងប្រសិទ្ធផល។

ការណ៍នេះ បង្ហាញពីសមិទ្ធផលដ៏ធំធេងនៃដំណើរការអភិវឌ្ឍជាតិពិតប្រាកដ ប៉ុន្តែរាល់ការបោះជំហានទៅមុខ រមែងមានការផ្លាស់ប្តូរ និងបញ្ហាប្រឈមនានា ដែលតម្រូវឱ្យមានការយកចិត្តទុកដាក់ល្អិតល្អន់ ពីគ្រប់ភាគីពាក់ព័ន្ធ ដើម្បីបន្តរក្សាសមិទ្ធផលចាស់ និងបង្កើនសមិទ្ធផលថ្មី។ ដកស្រង់ចេញពីកម្មវិធីកិច្ចពិភាក្សាតុមូលក្រោមប្រធានបទ «**ការវាយតម្លៃជុំវិញការចាកចេញពីឋានៈជាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួចរបស់កម្ពុជា**» នេះ វាគ្មិនពិភាក្សា បានបញ្ចេញទស្សនៈជាធាតុចូល និងផ្លាស់ប្តូរយោបល់មួយដែលមានតុល្យភាពគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ និងប្រកបដោយបរិយាប័ន្ននៃការងារអាទិភាពសម្រាប់កម្ពុជា ក្នុងការត្រៀមខ្លួនចាកចេញពីឋានៈជាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច, កំណត់ទិសដៅយុទ្ធសាស្ត្រទៅមុខសម្រាប់ដំណើរអភិវឌ្ឍន៍របស់ខ្លួន ព្រមទាំងត្រៀមខ្លួនក្នុងការចាប់យកកាលានុវត្តភាព និងឆ្លើយតបទៅនឹងបញ្ហាប្រឈមនានា។

១- កម្ពុជា នឹងប្រឈមនឹងការបាត់បង់ប្រព័ន្ធអនុគ្រោះពន្ធពាណិជ្ជកម្មមួយចំនួន ដែលនឹងធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ការនាំចេញពាណិជ្ជកម្ម ក្នុងនោះការបាត់បង់ប្រព័ន្ធអនុគ្រោះពន្ធការនាំចូលទំនិញគ្រប់ប្រភេទលើកលែងតែអាវុធ (EBA) របស់សហភាពអឺរ៉ុប ប៉ុន្តែកម្ពុជា បានឆ្លងផុតបញ្ហានេះម្តងរួចមកហើយកាលពីឆ្នាំ២០១៩។ យោងតាមបទពិសោធន៍នោះ បើទោះបីជា កម្ពុជាប្រឈមនឹងការបាត់បង់ EBA ការនាំចេញនៅតែបន្ត ចំណែកឯរោងចក្រក៏នៅដំណើរការផលិតកម្ម។ ដូចច្នេះ កម្ពុជាអាចប្រែក្លាយបញ្ហានេះ ទៅជាកាលានុវត្តភាព ដោយការបន្តជំរុញនវានុវត្តន៍ផលិតភាព និងការនាំចេញ។

២- ធ្វើពិពិធកម្មសេដ្ឋកិច្ច និងបង្កើនភាពប្រកួតប្រជែង ដែលជាមូលដ្ឋាននៃការគាំទ្រកំណើន ប្រកបដោយចីរភាព និងភាពធន់ តាមរយៈការអភិវឌ្ឍវិស័យគន្លឹះ និងការបន្តបង្កើតប្រភពថ្មីនៃទីផ្សារ និងប្រភពថ្មីនៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ច។

៣- ការអភិវឌ្ឍមូលធនមនុស្ស ជាកត្តាសំខាន់ដែលរួមចំណែកដល់ការអភិវឌ្ឍជាតិ និងកំណើនសេដ្ឋកិច្ច។ ក្នុងន័យនេះ បញ្ចកោណទី១ នៃយុទ្ធសាស្ត្របញ្ចកោណ-ដំណាក់កាលទី១ រាជរដ្ឋាភិបាល បានផ្ដល់អាទិភាពសំខាន់លើការអភិវឌ្ឍមូលធនមនុស្ស សំដៅធានាបាននូវចីរភាពកំណើនរយៈពេលវែង។ នៅពេលដែលមូលធនមនុស្ស មានសមត្ថភាពខ្ពស់ មានជំនាញ និងវិជ្ជាជីវៈច្បាស់លាស់ វាជាកម្លាំងចលករដ៏សំខាន់ ក្នុងការចូលរួមចំណែកដល់កំណើនសេដ្ឋកិច្ច និងការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច-សង្គម។

៤- ការចាកចេញពីឋានៈជាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច មានអត្ថន័យសំខាន់សម្រាប់ប្រជាជនម្នាក់ៗ។ ការចាកចេញពីចំណាត់ថ្នាក់នេះ បានបង្ហាញពីភាពធន់ និងសន្ទុះនៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ច និងការអភិវឌ្ឍគ្រប់វិស័យនៃអាទិភាព។ លើសពីនេះ ប្រទេសកម្ពុជា ធ្លាប់ឆ្លងកាត់សង្គ្រាម ដែលធ្លាក់ដល់ចំណុចសូន្យ ដូចនេះការចាកចេញពីភាពក្រីក្រ មានអត្ថន័យធំធេង ដែលគឺជាមោទនភាពជាតិ។

៥- ប្រទេសកម្ពុជាអាចកំណត់ទីតាំងខ្លួនជាគោលដៅទាក់ទាញសម្រាប់ការវិនិយោគក្នុងឧស្សាហកម្ម ដែលជំរុញដោយបច្ចេកវិទ្យាដែលមានតម្លៃខ្ពស់។ យុទ្ធសាស្ត្រនេះ នឹងពង្រឹងការធ្វើពិពិធកម្មសេដ្ឋកិច្ច និងរួមចំណែកដល់ការបង្កើតឱកាសការងារ ពង្រីកពាណិជ្ជកម្ម និងការធ្វើពិពិធកម្មវិស័យឧស្សាហកម្ម ព្រមទាំងឈានទៅសម្រេចបានកំណើនប្រកបដោយភាពធន់ ចីរភាព និងមានបរិយាប័ន្ន។

III. សុន្ទរកថាបិទ

ឯកឧត្តម សុខន តារាពី
នាយករង មជ្ឈមណ្ឌលអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

១- សូមគោរព៖

- **ឯកឧត្តមបណ្ឌិត អ៊ុន យាង,** រដ្ឋលេខាធិការ ក្រសួងការបរទេស និងសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ
- **បណ្ឌិត យន់ គា**, នាយករង វិទ្យាស្ថានសិក្សាអន្តរជាតិ និងគោលនយោបាយសាធារណៈ
- **បណ្ឌិត គី សេរីវឌ្ឍន៍**, ប្រធាន មជ្ឈមណ្ឌលសិក្សាចិននៃរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា
- **បណ្ឌិត អ៊ួច ចាន់ដារ៉ានី**, សេដ្ឋកិច្ចវិទូ ប្រចាំការិយាល័យអង្គការសហប្រជាជាតិកម្ពុជា
- **ព្រមទាំងឯកឧត្តម លោកជំទាវ លោក លោកស្រី ជាភ្ញៀវកិត្តិយស និងប្អូនៗនិស្សិតជាទីមេត្រី!**

២- ថ្ងៃនេះ ដោយទទួលបានការចាត់តាំងពី **ឯកឧត្តមនាយកប្រតិបត្តិ** ខ្ញុំពិតជាមានសេចក្តីសោមនស្សរីករាយក្រៃលែង ដែលមានឱកាសថ្លែងនៅក្នុងកិច្ចពិភាក្សាតុមូល ក្រោមប្រធានបទ **«ការវាយតម្លៃលើការចាកចេញពីឋានៈប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួចរបស់កម្ពុជា»**។

៣- មុននឹងចាប់ផ្តើម ខ្ញុំបាទសូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅដល់វាគ្មិនទាំងបីរូប ដែលបានចូលរួមចែករំលែកចំណេះដឹង និងការយល់ឃើញរបស់ខ្លួនជូនដល់អង្គពិធី ជាពិសេស បណ្ឌិត យន់ គា ដែលជាអ្នកសម្របសម្រួលដ៏ប៉ិនប្រសប់នៅក្នុងកិច្ចពិភាក្សារបស់យើងនារសៀលនេះ។

៤- ជាកិច្ចចាប់ផ្តើម ខ្ញុំសូមធ្វើការសរុបឡើងវិញនូវអ្វីដែលជាការពិភាក្សាយ៉ាងស៊ីជម្រៅ និងសកម្មដែលខ្ញុំបានកត់សម្គាល់ដោយផ្ទាល់ ចំនួន បី ចំណុច។

៥- ខ្ញុំសូមគាំទ្រចំពោះការលើកឡើងរបស់ ឯកឧត្តមបណ្ឌិត អ៊ុន យាង អំពីសារៈសំខាន់នៃវេទិកានេះ ដែលទទួលបានការចូលរួមពីផ្នែករាជរដ្ឋាភិបាល ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ និងស្ថាប័នស្រាវជ្រាវ។ បើទោះបីជានេះជាវេទិកាដំបូង។ មជ្ឈមណ្ឌលអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា មានសុទិដ្ឋិនិយម និងទទួលបានការចាប់អារម្មណ៍ពីប្រធានបទនេះសម្រាប់ឆ្នាំនេះ និងតទៅមុខ។

៦- ពិតណាស់ ការពិភាក្សានារសៀលនេះ គឺមានគោលបំណងចម្បងក្នុងការលើកកម្ពស់ការយល់ដឹងឱ្យបានកាន់តែទូលំទូលាយជុំវិញការចាកចេញពីឋានៈជាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច ដូចជាការយល់ច្រលំរវាងប្រទេសមានចំណូលទាប និងប្រទេសមានការអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច។ មួយវិញទៀត ការពិភាក្សានេះ គឺមិនមែនជាការបំភ័យ (ដូចដែល **ឯកឧត្តម គី សេរីវឌ្ឍន៍** បានលើកឡើងពាក់ព័ន្ធ នឹងករណី EBA)។ យើងគួរតែគិតក្នុងន័យវិជ្ជមានមកវិញ ថាអនុញ្ញាតឱ្យចាកចេញពី LDC នេះ មិនមែនចេះតែបាននោះទេ លុះត្រាតែយើងបានបំពេញនូវលក្ខខណ្ឌដែលបញ្ជាក់ថាយើងអាចមានភាពរឹងមាំទាំងសេដ្ឋកិច្ច សង្គម និងជាពិសេស ធនធានមនុស្ស ជាដើម។

៧- ប្រែក្លាយបញ្ហាប្រឈម ទៅជាកាលានុវត្តភាព ហើយពេលនេះគឺជាពេលវេលាមាស (Golden Time)។ ហេតុអ្វីបានជាខ្ញុំថាពេលនេះជា ពេលវេលាមាស? គឺបើយើងចាប់ផ្តើមពីពេលនេះ យើងអាចតម្រង់ទិសយុទ្ធសាស្ត្រ និងផែនការអភិវឌ្ឍន៍របស់យើង ឱ្យមានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នា (synergized) ក្នុងទិសដៅតែមួយ ក្នុងគោលបំណងបង្កើនប្រសិទ្ធភាព និងប្រសិទ្ធផលក្នុងការអនុវត្ត និងប្រើប្រាស់ធនធនថវិកា (មានន័យថាចាយលុយមួយកញ្ចប់ដើម្បីសម្រេចបានគោលដៅ ២-៣)។

៨- ការអភិវឌ្ឍ និងចីរភាព ដើរទន្ទឹមគ្នា។ ចីរភាពគឺរាប់បញ្ចូលទាំងការរក្សាបានចីរភាពនៃការអភិវឌ្ឍ និងចីរភាពបរិស្ថាន ព្រមទាំងសារៈសំខាន់នៃសន្តិភាព និងគោលនយោបាយការបរទេស។

៩- ការចូលរួមរបស់ភាគីពាក់ព័ន្ធត្រូវតែជាកត្តាស្នូលក្នុងការចាកចេញពីឋានៈប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច។

ឯកឧត្តម លោកជំទាវ លោក លោកស្រី!

១០- ពិតណាស់ នេះគឺជាពេលវេលាដ៏សំខាន់មួយដែលនឹងកំណត់ជោគវាសនារបស់កម្ពុជា ក្នុងរយៈពេលបីឆ្នាំទៅមុខ។ ពេលវេលាយើងមានខ្លី ប៉ុន្តែមានការងារច្រើនដែលត្រូវធ្វើ។

១១- ដំណើរមួយពិតជាមិនមានភាពងាយស្រួលនោះទេ។ ជាក់ស្តែង ចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៧១ ដែលអង្គការសហប្រជាជាតិបានបង្កើតចំណាត់ថ្នាក់ប្រទេសដែលមានការអភិវឌ្ឍតិចតួចមក មានតែប្រទេសចំនួន៧ប៉ុណ្ណោះ បានចាកចេញពីឋានៈនេះ (ចុងក្រោយគេគឺប្រទេសប៊ូតង់ ដែលបានចាកចេញពីឋានៈនេះ នៅថ្ងៃទី១៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០២៣)។ ហើយបច្ចុប្បន្ន មានប្រទេសចំនួន៤៥ទៀត ដែលកំពុងស្ថិតនៅក្នុងការចាត់ថ្នាក់នេះនៅឡើយ។ លើសពីនេះ ក៏ប្រទេសមួយចំនួនដែលត្រៀមខ្លួនចាកចេញពីឋានៈត្រូវបានពន្យាពេលដោយសារបញ្ហានយោបាយផ្ទៃក្នុង (មីយ៉ាន់ម៉ា) ហើយក៏មានប្រទេសផ្សេងទៀតដែលបំពេញលក្ខន្តិកៈគ្រប់គ្រាន់នៅក្នុងការវាយតម្លៃមុន ប៉ុន្តែឃើញថាមានការដើរថយក្រោយទៅវិញ (ទីម័រខាងកើត និងសំប៊ី)។ ប្រាកដណាស់ យើងមិនចង់ឱ្យកម្ពុជា ជួបវាសនាដូចប្រទេសទាំងនេះនោះទេ។

១២- ខ្ញុំសូមអនុញ្ញាតចែករំលែកអនុសាសន៍មួយចំនួន តាមរយៈការសំយោគពីបទបង្ហាញ និងកិច្ចពិភាក្សាប្រកបដោយភាពរស់រវើកនៅមុននេះ សម្រាប់ជាការពិចារណា និងគិតគូរបន្ថែម។

- មួយ៖ ត្រូវពង្រីកការបញ្ជ្រាបការយល់ដឹងក្នុងចំណោមភាគីពាក់ព័ន្ធ។ នេះមិនត្រឹមតែជាការពិនិត្យលើសមិទ្ធផលនោះទេ តែត្រូវផ្តោតទៅលើការត្រៀមខ្លួន និងដាក់ផែនការសម្រាប់ការទទួលយក។
- ពីរ៖ កិច្ចសហការគ្នារវាងបណ្តាប្រទេសដែលបានចាកចេញពី LDC ដោយជោគជ័យ និងប្រទេសដែលកំពុងត្រៀមខ្លួន ដូចជាការចែករំលែកបទពិសោធន៍ ឧត្តមានុវត្តន៍ និងបញ្ហាប្រឈម ព័ត៌មាន និងជំនួយបច្ចេកទេសជាដើម។ ស្ថាប័នស្រាវជ្រាវដើរតួនាទីសំខាន់ក្នុងការសម្របសម្រួលមួយនេះ។
- បី៖ ការចូលរួមពីដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ តាមរយៈជំនួយហិរញ្ញប្បទាន និងបច្ចេកទេស ដើម្បីសម្រួលដល់ការត្រៀមខ្លួន និងសម្របខ្លួនក្រោយចាកចេញពីឋានៈ LDC។

១៣-សម្រាប់មជ្ឈមណ្ឌលអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា យើងក៏នឹងព្យាយាមជំរុញបន្ថែមទៅតាមលទ្ធភាពរបស់យើងក្នុងនាមជាស្ថាប័នស្រាវជ្រាវក្នុងប្រទេស ព្រមទាំងស្វាគមន៍នូវរាល់កិច្ចសហប្រតិបត្តិការទ្វេភាគី និងពហុភាគីទាំងឡាយដែលផ្តល់ប្រយោជន៍ដល់សង្គមជាតិ។ យើងប្តេជ្ញា និងមានការរៀបចំការពិភាក្សា ការសិក្សា និងវាយតម្លៃអំពីប្រធានបទនេះ ឆ្ពោះទៅការសម្រេចបានចក្ខុវិស័យ២០៣០។

១៤- ជាកិច្ចបញ្ចប់ ខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណជាថ្មីម្តងទៀតចំពោះវត្តមាន ឯកឧត្តម លោកជំទាវ លោក លោកស្រី សិស្សនិស្សិត និងភ្ញៀវកិត្តិយសទាំងអស់ ដែលបានអញ្ជើញចូលរួមកិច្ចពិភាក្សាតុមូលនារសៀលនេះ ជាពិសេសវាគ្មិន និងអ្នកសម្របសម្រួលទាំងបួនរូប ដែលបានញ៉ាំងឱ្យកិច្ចពិភាក្សានេះ កាន់តែមានភាពរស់រវើក និងបានចូលរួមជាធាតុចូលដ៏មានអត្ថន័យលើប្រធានបទមួយនេះ។ ខ្ញុំទទួលស្គាល់ថារយៈពេល២ម៉ោងជាងនេះ មិនអាចឱ្យយើងមុជទៅជ្រៅនិងបានគ្រប់ជ្រុងជ្រោយទេ ប៉ុន្តែខ្ញុំក៏ជឿជាក់ថារយៈពេល២ម៉ោងជាងនេះ ជាពេលវេលាដែលអ្នកទាំងអស់គ្នាប្រើប្រាស់ដោយមានតម្លៃបំផុត ហើយមជ្ឈមណ្ឌលអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា នឹងរៀបចំជាស៊េរីបន្តចំពោះប្រធានបទមួយនេះ។ ខ្ញុំសូមគោរពជូនពរ ឯកឧត្តម លោកជំទាវ លោក លោកស្រី សិស្សនិស្សិត និងភ្ញៀវកិត្តិយសទាំងអស់ ជួបប្រទះនូវពុទ្ធពរទាំងបួនប្រការ គឺអាយុ វណ្ណៈ សុខៈ និងពលៈ កុំបីឃ្លៀងឃ្លាតឡើយ និងសូមជូនពរជ័យឆ្នាំថ្មីប្រពៃណីខ្មែរ ទាំងអស់គ្នា។

ខ្ញុំសូមប្រកាសបិទ កិច្ចពិភាក្សាតុមូល ស្តីពី «**ការវាយតម្លៃលើការចាកចេញពីឋានៈប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួចរបស់កម្ពុជា**» នារសៀលនេះ។

សូមគោរពអរគុណ!

IV. ឧបសម្ព័ន្ធទី១៖ របៀបវារៈនៃកម្មវិធីកិច្ចពិភាក្សាតុមូល

ពេលវេលា	សកម្មភាព
១៣:៣០ – ១៤:០០	ការអញ្ជើញមកដល់នៃភ្ញៀវកិត្តិយស និងអ្នកចូលរួម
១៤:០០ – ១៤:០៥	គោរពភ្លេងជាតិនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
១៤:០៥ – ១៤:១៥	សុន្ទរកថាបើកដោយ **ឯកឧត្តមបណ្ឌិត អ៊ុន យាង** រដ្ឋលេខាធិការក្រសួងការបរទេស និងសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ និងជាសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាភិបាលនៃមជ្ឈមណ្ឌលអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា
១៤:១៥ – ១៦:១៥	កិច្ចពិភាក្សាតុមូល៖ «**ការវាយតម្លៃការចាកចេញពីឋានៈជាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួចរបស់កម្ពុជា**» - <u>វាគ្មិនពិភាក្សា</u>៖ ១- **ឯកឧត្តមបណ្ឌិត គី សេរីវឌ្ឍន៍** ប្រធានវិទ្យាស្ថានសិក្សាចិន រាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា ២- **បណ្ឌិត អ៊ុច ច័ន្ទតារ៉ានី** សេដ្ឋកិច្ចវិទូនៃការិយាល័យអ្នកសម្របសម្រួលអង្គការសហប្រជាជាតិប្រចាំកម្ពុជា និងជាសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាភិបាលនៃមជ្ឈមណ្ឌលអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា - <u>អ្នកសម្របសម្រួល</u>៖ **លោកសាស្ត្រាចារ្យជំនួយ បណ្ឌិត យង់ គា** អនុប្រធានវិទ្យាស្ថានសិក្សាអន្តរជាតិ និងគោលនយោបាយសាធារណៈ និងជាសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាភិបាលនៃមជ្ឈមណ្ឌលអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា
១៦:១៥ – ១៦:២៥	សុន្ទរកថាបិទដោយ **ឯកឧត្តម សុខន តារាពី** នាយករងមជ្ឈមណ្ឌលអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា
១៦:២៥ – ១៦:៣០	ថតរូបអនុស្សាវរីយ៍